

Den gode historie på film

Marianne Ledstrup

Folkeskolelærer.
Udviklingsmedarbejder i Greve Kommune.

I dag ser børn og unge flere levende billeder på kortere tid end nogen anden generation har gjort, og forskere peger på, at vi *hver dag* udsættes for langt flere billedmæssige påvirkninger, end en dansker omkring år 1900 oplevede gennem et helt liv. Levende billeder er børns og unges primære tilgang til viden og erfaring om verden, og det er igennem dette medie, at de får udviklet deres følelsesmæssige og intellektuelle ressourcer. Denne videns- og erfaringsverden må vi naturligvis bygge videre på i skolens forskellige fag - også i sprogfagene.

Ser man på folkeskolens og ungdomsuddannelsernes læseplaner for fremmedsprogene, afspejler de kun i nogen grad denne udvikling. Der er mange 'kan' og færre 'skal'. I gymnasiet og HF anvendes billedmedierne ofte i sprog-

fagene i forbindelse med en analyse af forholdet mellem en bog og filmatiseringen af den. Siden den ny prøvebekendtgørelse for folkeskolen trådte i kraft i 1996, har billeder og lyd dog fået en styrket placering i fremmedsprogundervisningen. Nu er der krav om at 'ikke-skrevet' materiale, for eksempel billede, lyd og video, indgår i tekstopgivelserne til prøven.

Når vi viser film, hvor der tales fremmedsprog, letter vi mødet med det fremmede ved at tage udgangspunkt i elevernes erfaring med film. Alle elever kan være med, også den svage læser. Specielt hvis oplevelserne kombineres med et differentieret udbud af opgaver og opgavetyper, og der bliver arbejdet grundigt med elevernes forforståelse. For de fleste elever i folkeskolen skal have hjælp til at forstå fremmedsproget,

som det tales i autentisk sammenhæng. Film med en god og vedkommende historie (og dem er der heldigvis kommet mange af til undervisningsbrug i de senere år), motiverer eleverne. De kan diskutere deres forskellige opfattelse af det set, både før, under og efter filmen. Såvel den indholdsmæssige som den tekniske side kan blive emner for diskussion og meningsudveksling.

Eleverne lærer efterhånden også at udtrykke deres personlige vurdering på en varieret og begrundet måde. Undervejs i filmen vil de hæfte sig ved sproglige vendinger og udtryk, som hører talesproget til. Vendinger, de ikke umiddelbart finder i den litteratur, vi ellers præsenterer dem for. De vil evt. med hjælp fra læreren tilegne sig disse vendinger og eventuelle slangudtryk som interessant sprogbrug og ad den vej udvide deres ordforråd. Også som udgangspunkt for parsamtaler er film velegnede. Eleverne kan fokusere på et eller flere vigtige områder, samarbejde om en vinkel af problemstillingen og fremlægge deres synspunkter for de andre i klassen.

Aktiviteter før filmen

Inden for alle tekstgenrer gælder det om at engagere eleverne. Det er dem, der skal møde teksterne og blive kloge. Derfor må der etableres et forhåndsmøde mellem tekstens udsagn og elevernes verden. Vi ved jo fra os selv, at vi sjældent sætter os ind i biografen uden at vide, hvad vi skal se. Som regel ved vi noget på forhånd fra medierne eller fra venner og bekendte. Vi indstiller os på det, der skal foregå. På samme måde skal eleverne hjælpes og

inspireres. Undersøgelser viser da også, at elever forstår mere af en tekst, hvis de på forhånd kender emnet / temaet og har fået lov til at komme til orde og ytre sig på baggrund af erfaringer fra deres eget liv, fra andre film eller fra andre tekster.

Eleverne kan få deres forforståelse aktiveret blot ved, at de får at vide, hvad filmen handler om. Foromtale og anmeldelser kan hentes på nettet. I magasiner, aviser og ugeblade vil eleverne også kunne finde egnet materiale til brug inden de ser filmen. Hvis der ikke er tale om en spillefilm fra biograflisten, findes der formodentlig supplerende materiale bearbejdet til netop denne film. Men forberedelserne til filmen skal ikke kun handle om indhold, hvilket der måske var tendens til i nogle år. Nu anerkendes det, at det er vigtigt at arbejde med ordforrådet som et væsentligt led i udviklingen af elevernes kommunikative kompetence.

Aktiviteter under filmen

Da det er vanskeligt for mange elever at koncentrere sig om både at lytte, læse billeder og forholde sig til indholdet på én gang, kan det være en god ide at lade eleverne, enkeltvis eller i grupper, fokusere på forskellige dele af filmen, mens de ser den. Det kan være personer og deres relationer til hinanden, noget filmteknisk, eller særlige ungdomsudtryk. En film som *Lola rennt* indeholder f.eks. tegnefilmssager, flash-forwards, krydsklip, slangudtryk og dialekter samt tre forskellige afslutninger, der kædes sammen af to lyserøde scener, hvor forholdet mellem hovedpersonerne bliver vendt og drejet.

I film med mange personer, kan det være en fordel at inddele elevgruppen, så de forskellige grupper fokuserer på nogle få personer i stedet for dem alle.

Det kan også være, at filmen skal stoppes undervejs. Det er altid en diskussion værd med klassen, om man skal se film uden afbrydelser, eller om det kunne være en hjælp at afbryde og forklare og tale om det, der er sket. Ikke mange af os bryder os om at se film med mange afbrydelser, så måske ønsker eleverne det heller ikke. Så meget desto vigtigere er det, at eleverne er godt forberedte, inden de ser filmen, og har arbejdet med ordforråd, kommunikationsopgaver, skriftlige opgaver osv.

Mange skoler har anskaffet en stor-skærm og en projektor. Det bør man benytte sig af også i sprogundervisningen.

Aktiviteter efter filmen

Når filmen er set til ende, kan eleverne reagere spontant og udtrykke deres uforbeholdne mening om det, de har set. Derefter går de i gang med deres opgaver ud fra det, de har noteret sig under filmen. De fremlægger deres arbejde, og herefter diskuteres indhold og form i det store forum.

Projektarbejde

Film er et godt udgangspunkt for at arbejde projektorienteret, både inden for sprogfagets egne rammer ('det tværfaglige i det faglige') og i samarbejde med andre fag ('det faglige i det tværfaglige'). Filmen kan være oplæg til et overordnet emne og kan inspirere eleverne til at finde egnede problemstillinger at ar-

bejde videre med. Der er som regel altid meget supplerende 'stof' at finde til de enkelte film på nettet, et medie eleverne er vant til at arbejde med. De film, der er frigivet til undervisningsbrug, indeholder mange af de temaer, der optager eleverne: kultursammenstød, mobning, problemer med forældrene osv. Men også filmatiseringer af romaner kan være velegnede som udgangspunkt for behandlingen af en epoke, menneskelige forhold eller kriminalitet i samfundet. Til slut fremlægges produktet og projektet evalueres i fællesskab. Fordelene ved projektarbejde er, at både receptive og produktive sprogfærdigheder bliver udfordret.

Film som kulturformidler

Levende billeder kan give et godt bidrag til kulturforståelsen. Kulturbegrebet er uhyre komplekst, og undervisning i kultur og samfundsforhold stiller derfor store krav til lærernes egen viden om, hvad der sker i målsprogslandet og internationalt. Den sproglige opmærksomhed, der bør være en del af kultur- og samfundsforståelsen, når der vises film, kræver, at læreren har mulighed for jævnlige ophold i udlandet.

Når man stiller kulturer op mod hinanden, kommer man let til at fokusere på forskelle på bekostning af ligheder. At dette ikke bare er en løs påstand, er følgende lille historie et godt eksempel på: 9.b har tysk, og vi har set en film. Jeg står ved tavlen, og vi er i gang med en brainstorm om kulturforskelle. Pludselig udbryder Shoka, der oprindeligt kommer fra Iran, rigtig højt og vredt: Jeg er træt af det her. Vi taler altid om

forskelle, hvorfor taler vi aldrig om ligheder! Denne bemærkning vil forhåbentlig altid ligge i baghovedet, når jeg står i en lignende situation. Samme film *Yasemin*, der blandt andet handler om kærlighed og kultursammenstød, gav i øvrigt anledning til mange interesserede spørgsmål til både de tyrkiske og iranske elever, ligesom de tyrkiske elever fik megen opmærksomhed, fordi de kunne oversætte de tyrkiske passager i filmen.

Men det bedste af det hele var (set fra en tysklæreres synspunkt), at filmen skærpede interessen for tysk hos denne gruppe elever.

Fremtidsdrømme

Den teknologiske udvikling er stormet frem med syvmileskridt siden den første offentlige filmforevisning fandt sted i Frankrig i 1895. Og når copyright-reglerne bliver lempet for spillefilm på DVD-video til undervisning, vil det give sprogundervisningen uanede muligheder. Der er på DVD-video mulighed for otte forskellige lydsider samt 32 parallelle undertekster, og det bety-

der, at der f.eks. kan vælges mellem tydelig tale, bearbejdet tale, undertekster med valg mellem glosering, direkte transskribering, normal undertekst, kommentarer, undertekster på forskellige sprog og mange andre muligheder. Desuden kan man lynhurtigt springe fra sekvens til sekvens og finde udvalgte scener. Men indtil vi får mulighed for at anvende film på DVD, må vi glæde os over, at der er udgivet en lang række velegnede spillefilm med gode supplerende materialer, der stimulerer elevernes fantasi og følelser. Dem skal vi benytte os af.

Litteratur

Filmkundskab. Kbh., Undervisningsministeriet, Folkeskoleafdelingen, 1995. 32 s. (Faghæfte; 27).

Hvad venter vi på? Om it i fremmedsprogundervisningen. Michael Svendsen Pedersen, Kent Andersen; red. Werner Hedegaard. Kbh., Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen, Området for erhvervsfaglige uddannelser, 2000. 130 s. (Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie; nr. 4).

Risager, Karen: Kultur og samfund i sprogundervisningen. På vej mod en ny didaktik. i: Kulturforståelse i folkeskolens sprogundervisning. Red. Karen Risager & Leon Aktor. Albrtislund, Malling Beck, 1999. s. 7-15.

Note 7-9 til Hanne Geist, Merete Vonsbæk og Nanna Bjargum: Tasks og litteraturundervisning s. 9-14:

7 J. Willis: A flexible framework for task-based learning, s. 53 (I Challenge and Change)

8 Lothar Bredella: Fremdsprachliche Literaturdidaktik und Ästhetik. i: Prozess-

orientierung in der Fremdsprachendidaktik, Hrsg. von Uwe Multhaupt und Dieter Wolff. Frankfurt, Diesterweg 1992.

9 „Weil unsere Kultur weitgehend literarische Texte nicht als Partitur, sondern eher als Behälter, denen man Informationen entnimmt, oder als kostbare Gegenstände, die man von aussen beschreibt, versteht.“ Lothar Bredella.